

Osnovne karakteristike šeste novele Kaznenog zakona²

Autor teksta u članu daje prikaz izmjena Kaznenog zakona izvršenih posljednjom novelom iz 2006. godine utvrđujući osnove karakteristike istih kako u općem dijelu tako i u posebnom dijelu. Jasno se zaključuje da su ove izmjene odgovor na htijenje pooštrenja kaznenopravne represije i to u konkretnom izricanju sankcija od strane sudova. Veći dio članka posvećen je izmjenama u Općem dijelu Kaznenog zakona, čime je zakonodavac ograničio sudbenu vlast u procesu individualizacije kazne svakom pojedinom počinitelju kaznenog djela, a što je od dijela sudbene vlasti već sada prepoznato kao ozbiljan problem u smislu postizanja svrhe kažnjavanja obzirom na izvjesno povećanja broja zatvorskih kazni pa i za uvjetno rečeno blaža kaznena djela odnosno nužnosti kratkih kazni. Autor tek naznačava pitanje ne zadiranja zakonodavca u ozbiljniju analizu opisa kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta, što izvjesno predstavlja nužnost u nekoj budućoj izmjeni Kaznenog zakona.

¹ Sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

² Članak objavljen: Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, vol. 13 broj 2/2006

Živo tijelo Kaznenog zakona kakovo je u primjeni od njegovog stupanja na snagu 1. siječnja 1998. godine, posljednjom novelom objavljenomu Narodnim novinama broj 71. od 28. lipnja 2006. godine doživjelo je svoju šestu izmjenu³. Svaka od ovih izmjena imala je svoj poseban ratio i predstavljala je samostalnu cjelinu, dok posljednja izmjena od 28. lipnja 2006. godine, koja je stupila na snagu 1. listopada 2006. godine u predstavlja drugi dio reforme kaznenog zakonodavstva kako ga je predvidjela Vlada Republike Hrvatske i proveo Sabor Republike Hrvatske.

Ova druga faza izmjena Kaznenog zakona sadržana u šestoj noveli sukladno programu Vlade RH zamišljena je kao odgovor na kompleksno pitanje općeg i linearnog pooštrenja represije, produljenja rokova zastare za najblaža kaznena djela, osmišljavanja odgovarajućeg načina prisilne naplate novčane kazne i dr., a sve kao odgovori na pitanje kako je i u kojoj mjeri dosadašnji zakonski represivni sustav primjenjivan u sudskoj praksi, i kakvi su odnosi između zastrašujućeg, generalnopreventivnog učinka propisanih kazni i specijalnopreventivnih učinaka primijenjenih kaznenopravnih sankcija u našem sustavu kaznenog pravosuđa.

Konkretno, izmjene i dopune Kaznenog zakona sadržane u VI noveli provedene su kroz 132. članka koliko sadrži Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, od kojih se prvih četrnaest članaka odnosi na opći dio Kaznenog zakona dok je preostali dio zakona posvećen izmjenama u posebnom dijelu Kaznenog zakona. U svojoj ukupnosti ove izmjene ograničene su na: usuglašavanja Kaznenog zakona s preuzetim međunarodnim obvezama RH; drugačiju prosudbu o odnosu na kaznenopravnu represiju u vezi s slobodom medija te mogućom povredom časti i ugleda; strožim inkriminiranjem nedopuštenih postupanja u vezi s opojnim drogama; djelomičnoj (minimalnoj) intervenciji kod kaznenih djela tzv. gospodarskog kriminala (inkriminacije i propisane kazne) i promjeni kaznenopravne represije za neka

³ Iako bi prema navodu u čl. 1. ZID KZ od 28. lipnja 2006. godine gdje se spominju brojevi Narodnih novina proizlazilo da se radi nakon objave osnovnog teksta zakona o osmoj izmjeni, stvarno nije tako. Naime, naznačuju se brojevi Narodnih novina u kojima su sadržane dosadašnje izmjene u formi Zakona o izmjenama i dopunama, zatim Narodne novine koje sadrže Odluku Ustavnog suda kojom je mijenjan tekst Kaznenog zakona odnosno naznaku Narodnih novina u kojima je vršen ispravak zakona i to u dva navrata, ali jednako tako i naznaku brojeva Narodnih novina (NN 111/03) u kojima je sadržan tekst Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona („zakon kojeg nema“) kao i naznaku broja Narodnih novina (NN 190/03) u kojima je sadržana Odluka Ustavnog suda o ukidanju ove izmjene i dopune Kaznenog zakona.

kaznena djela zbog njihove posebne aktualne pogibeljnosti (kaznena djela s elementima nasilja, protiv okoliša, zdravlja ljudi, sigurnosti platnog prometa i poslovanja i dr.). Ove izmjene ostvaruju se kroz izmjene u općem dijelu Kaznenog zakona i zatim posebno u posebnom dijelu Kaznenog zakona.

Kada govorimo konkretno o izmjenama u općem dijelu Kaznenog zakona onda vidimo da se one odnose na devet odvojenih segmenata i to pitanja drugačijeg propisivanja u odnosu na

1. zastaru
2. izvršenje novčane kazne
3. kazna zatvora
4. ublažavanje kazne
5. uvjetna osuda
6. sigurnosne mjere
7. oduzimanje imovinske koristi
8. značenje izraza

U posebnom dijelu izmjene su sadržane ili u promjeni kaznenih okvira za pojedina kaznena djela ili u izmjenama i dopunama opisa pojedinih kaznenih djela kako su ona bila propisana ranije, a samo u jednom slučaju u uvođenju novog kaznenog djela⁴.

Već ovako sumaran prikaz učinjenih zakonskih izmjena ukazuje da zakonodavac niti u ovoj izmjeni Kaznenog zakona nije se sistemski bavio pitanjem normativnih okvira gospodarskog kriminaliteta, ostavljajući i dalje pravne norme kakve su postojale i do sada i u odnosu na koje su već isticane brojne kritičke opaske. U Obrazloženju predloženih izmjena zakonopisac je za to dao i svoje razloge⁵, sa kojima se naravno može polemizirati.

⁴ člankom 38. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona uvedeno je novo kazneno djelo označeno kao članak 151.a Kaznenog zakona i nazvano Prijetnja počinjenjem kaznenih djela protiv Republike Hrvatske.

⁵ „Ostale promjene (u sferi gospodarskog kriminaliteta, op.a.) predlagatelj ne smatra potrebnim predložiti, posebno i zbog toga, što bi se njima, u određenim slučajevima za koja su još sudski postupci u tijeku, moglo postaviti pitanje primjene blažeg zakona i time dekriminalizacije određenih ponašanja, a eventualno stroži

No pogledajmo u čemu je bit izvršenih izmjena , kako bi mogli utvrditi zajednički nazivnik i naznačiti koje su to osnovne karakteristike provedenih izmjena VI novelom Kaznenog zakona.

1. Izmjene u Općem dijelu Kaznenog zakona

1.1. Promjene kod instituta zastare

Promjena se odnosi na pooštavanje režima zastare i to kroz dva segmenta. Sa jedne strane praktično je izbrisan posebni zastrani rok od dvije godine za najlakša kaznena djela i najkraći zastarni rok sada je tri godine. U drugom dijelu izmjena se odnosi na pitanje zastare kaznenog progona za kaznena djela počinjena na štetu djeteta i maloljetne osobe, za koja zakonodavac bez posebnih ograničenja sada propisuje da „zastara ne teče do njihove punoljetnosti“.

Svaka od ovih promjena u praksi će otvoriti čitav niz problema u primjeni teksta zakona, za koje probleme će u traženju odgovora biti mjerodavna sudska praksa.

Samo kratko ću naznačiti moguća pitanja o kojima praktičari već sada vrlo živo raspravljaju.

Kada su u pitanju novi zastarni rokovi praktičarima se postavilo pitanje koji zakon primjenjivati obzirom notornu zakonsku normu da se nove norme materijalnog kaznenog zakona primjenjuju samo ako su blaže za počinitelja kaznenog djela u odnosu na norme koje su bile na snazi u vrijeme kada je kazneno djelo počinjeno. Da li su norme koje određuju pitanje rokova zastare kaznenog progona odnosno zastare izvršenja kazne isključivo materijalnopravne ili imaju i procesnopravni značaj? Mišljenja su podijeljena, a ovisno o tome kakvo je mišljenje u tom segmentu slijede i mogući odgovori koja norma bi se imala primijeniti.

zakon se na te slučajeve ionako ne bi mogao primijeniti zbog načela zabrane retroaktivnosti kaznenopravne represije.“

Trenutno u sudskoj praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske prihvaćeno je stajalište izraženo u odluci I Kž-256/83 koje pitanje produljenja zastranog roka tretira kao procesnu normu u materijalnom zakonodavstvu određujući da se ista ima i primjenjivati od trenutka njenog stupanja na snagu na sve postupke koji su u tijeku, tj. u kojima zastara nije nastupila do trenutka stupanja na snagu zakona sa produljenim zastarnim rokom.

Osvrćući se u ne tako daleku povijest moguće je naći i ranije primjene ovakvih zakonskih izmjena. Tako je izmjena zastarnih rokova propisanih člankom 80. Krivičnog zakonika (Službeni list 13/51) izvršena čl. 42 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (Službeni list 30/59) i to na način da su pojedini zastarni rokovi produljeni. Zakonodavac je tada ovaj problem riješio prelaznim i završnim odredbama izrijekom propisujući u čl. 289 ZID Krivičnog zakonika da „Od dana stupanja na snagu ovog zakona rokovi zastare računaju se prema ovom zakonu“. Ovakvom normom zakonodavac je potpuno otklonio svaku nejasnoću.

Sa druge strane brojne su odluke u kojima drugostupanjski sudovi pazeći po službenoj dužnosti je li povrijeđen kazneni zakon na štetu optuženika utvrđuju nastupanje zastare i donose odbijajuće presude, čime jasno daju do znanja da se radi o institutu koji se promatra perspektivom „u korist i na štetu optuženika“, a ne kroz perspektivu „pravnog instituta kojim država samo sebi nameće neka ograničenja“.

Osim ovih postoje i brojni drugi argumenti za svaki od naznačenih stavova, a osobno sam zagovornik restriktivnog tumačenja normi o zastari kao isključivo materijalno-pravnih bez mogućnosti retroaktivne primjene.

Posebno je pitanje intervencije u zakon u dijelu odredaba o zastari za kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnih osoba.

Osim ranije naznačenog problema je li moguće ovu izmjenu primijeniti i u odnosu na kaznena djela počinjena prije 1. listopada 2006. godine, kao poseban problem nameće se pitanje je li volja zakonodavca bila onakva kako proizlazi iz teksta norme zakona tj. u odnosu na sva kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnika (pa i pitanje npr. krađe, uvrede, tjelesne ozljede, prometnih delikata i sl.) ili samo u odnosu na kaznena djela kojima je

Zakonom o sudovima za mladež posvećena posebna pažnja u zaštiti djece i maloljetnika (čl. 117. ZSM-a), kako to proizlazi iz Obrazloženja prijedloga zakona. Osobno sam mišljenja da je izmjena bila zamišljena samo za kaznena djela iz čl. 117. ZSM-a, no za takvo tumačenje pravne norme ponovno bi bilo potrebno ekstenzivno tumačenje zakona od strane primjenjivaća.

U ovom dijelu posebna problem je i okolnost istaknuta da „zastara ne teče do punoljetnosti djeteta ili maloljetne osobe“, ali istovremeno zakonodavac nije dirao normu da „zastara počinje teći od dana kada je kazneno djelo počinjeno“, odnosno da „nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara kaznenog progona“. Kako tzv. apsolutna zastara ne teče već naprosto nastupa, moguće je da kod ovih kaznenih djela takva apsolutna zastara kaznenog progona nastupi prije nego li je dijete ili maloljetnik na čiju štetu je kazneno djelo počinjeno postao punoljetan.

Zaključno moguće je uočiti da je volja zakonodavca bila pooštrenje odredbi u vezi sa zastarom kaznenog progona i to kako kroz produljenje zastranog roka za najblaža kaznena djela tako i pomicanjem trenutka nastupa zastare za kaznena djela počinjena na štetu djece i maloljetnika, uz ogradu dvojbi koje su ovdje samo naznačene bez htijenja da se ponude konačni odgovori.

1.2. Promjene u odnosu na prisilnu naplatu novčane kazne

Posljednja izmjena Kaznenog zakona izbrisala je polaznu normu o isključenju prisilne naplate novčane kazne u članku koji se ranije zvao „Zamjena novčane kazne“, a sada se zove „Izvršenje novčane kazne“.

Također izbrisan je i dio koji je propisivao postupanje suda (nedopustivost izvršenja kazne zatvora), kada je osuđena osoba tijekom izvršavanja tzv. supletornog zatvora platila preostali dio ili novčanu kaznu u cijelosti.

Najznačajnija izmjena odnosi se na dva „režima“ izvršenja novčane kazne koju osuđena osoba neće dobrovoljno platiti. Dok sa jedne strane kod neplaćanja novčane kazne na

koju je osuđenik osuđen radi počinjenja kaznenog djela za koje je propisana samo⁶ novčana kazna⁷ zakonodavac uvodi prisilnu naplatu te kazne putem Porezne uprave, za ostala kaznena djela kada je izrečena novčana kazna, a bila je propisna uz novčanu kaznu i kazna zatvora, prisilne naplate takve kazne nema već se ista zamjenjuje kaznom zatvora. Iz obrazloženja prijedloga zakona jasnim je naznačeno da je opisana izmjena rezultat htijenja zakonodavca isključiti mogućnost primjene kazne zatvora pa i supletornog zatvora za počinitelje kaznenih djela protiv časti i ugleda, želeći time prvenstveno zaštititi predstavnike medija.

Međutim, ovo htijenje otvorilo je čitav niz drugih problema. Naime, zakonodavac je za takav slučaj kada prisilna naplata novčane kazne putem Porezne uprave ne uspije predvidio da će novčana kazna biti izvršena zamjenom iste parapenalnom sankcijom - radom za opće dobro na slobodi. Međutim, kada je zakonodavac u zakon ugradio postojanje ovakve parapenalne sankcije, predvidio ju je samo kao alternativnu sankciju kazni zatvora, a kao daljnje ograničenje postavio je uvjet suglasnosti osuđene osobe sa takvom zamjenom. Time je otklonjen mogući prigovor uvođenja prisilnog rada u sistem kaznenih sankcija.

Kod odredbi o radu za opće dobro na slobodi kao zamjeni za neplaćenu novčanu kaznu zakonodavac ne traži suglasnost osuđene osobe sa tom zamjenom. Time zakonodavac otvara realno pitanje neće li u opisanoj situaciji nakon što sud donese odluku o zamjeni novčane kazne koja se ne može naplatiti prisilnim putem parapenalnom sankcijom radom za opće dobro na slobodi biti otvoren prostor za prigovore o prisilnom radu, a što je suprotno međunarodnim dokumentima o temeljnim ljudskim pravim ai slobodama.

Daljnji problem nalazim u nedorečenosti zakonodavca kako postupiti kada osuđena osoba na novčanu kaznu za kazneno djelo protiv časti i ugleda tu kaznu ne plati dobrovoljno te se ista kazna ne uspije naplatiti niti prisilnim putem i sud zatim takvu kaznu zamjeni radom za opće dobro na slobodi – i nadalje ne želi izvršavati takvu parapenalnu sankciju. Može li tada rad za opće dobro na slobodi koji osuđena osoba ne želi prihvatiti biti zamijenjen kaznom zatvora, kako je to predviđeno čl. 54. Kaznenog zakona, ili će izrečena sudska sankcija ostati

⁶ iako zakonodavac ne daje jasno normativnu odrednicu da bi se radilo o kaznenim djelima za koja je propisana **samo novčana kazna**, isto se može zaključiti tumačenjem cjelokupne nove norme članka 52. Kaznenog zakona

⁷ postoji samo kod kaznenih djela protiv časti i ugleda - uvrede, klevete, iznošenje osobnih i obiteljskih prilika te prebacivanje kaznenog djela.

„deklaratorni ukras“ bez mogućnosti realne provedbe? Ako je intencija zakonodavca bila isključiti mogućnost sudovima da upute na izdržavanje kazne zatvora osobu koja bi bila proglašena krivom je jedno od naznačena četiri kaznena djela protiv časti i ugleda, tada naravno niti ova zamjena ne bi bila dopuštena. No, o tome sudska praksa tek treba zauzeti pravna shvaćanja u tumačenju pravne norme, čega do danas nema.

1.3. Promjene u odnosu na okvire za izricanje kazne zatvora i dugotrajnog zatvora.

Odredbe Kaznenog zakona kada u općem dijelu određuju okvire za kaznu zatvora, propisuju da ona može biti do trideset dana do petnaest godina. Tek za najteže i najpogibelnije oblike teških kaznenih djela zakonodavac je predvidio mogućnost propisivanja kazne dugotrajnog zatvora, koju propisuje u rasponu od dvadeset do četrdeset godina.

kao što je to vidljivo iz dosadašnje norme čl. 53 Kaznenog zakona vremenski raspon od petnaest do dvadeset godina bio je ne pokriven i nitko nije mogao biti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina i jedan mjesec do devetnaest godina i jedanaest mjeseci.

Međutim, izmjenama u VI noveli Kaznenog zakona i ova praznina je pokrivena propisujući mogućnost osude i kaznom zatvora između petnaest i dvadeset godina, ali samo za kaznu koja se izriče primjenom odredaba u stjecađu za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od deset ili više godina.

Međutim, zakonodavac u ovom dijelu ne daje određene odrednice za razgraničenje hoće li ovakva kazna zatvora od dvadeset godina biti tretirana kao početna kazna za kaznu dugotrajnog zatvora⁸ ili će ona iako je u vremenskoj odrednici izjednačena sa početnom kaznom dugotrajnog zatvora biti tretirana ipak kao kazna zatvora. Ovo pitanje ostaje otvoreno tim više imali se u vidu da je dosadašnja sudska praksa da kazne zatvora u trajanju od dvadeset godina izricane za kaznena djela počinjena u vrijeme kada kazne dugotrajnog zatvora nije bilo sudovi tretiraju kao početak roka kazne dugotrajnog zatvora, a što ima osobito značenje kod prava na žalbu protiv drugostupanjske presude.

⁸ pitanje prava na žalbu u trećem stupnju, rokova za podnošenje molbi za pomilovanje odnosno uvjetni otpust

Osobno sam zagovornik da bi takva kazna od dvadeset godina zatvora na koju bi osuđenik bio osuđen primjenom odredaba o stjecaju ipak trebala biti tretirana kao „klasična“ kazna zatvora. Naime, očito se ne radi se o najtežim i najpogibelnijim oblicima teških kaznenih djela, već ipak o onim oblicima objektivno teških kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora od deset ili više godina, ali koja su tek uz primjenu odredaba o stjecaju mogla dosegnuti kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. Prema tome smatram da osuđenik na takvu kaznu nema pravo na žalbu u trećem stupnju, ali jednako tako da njegovo pravo u odnosu na rokove za traženje uvjetnog otpusta ili pomilovanja mora biti promatrano kroz okvire kakvi su predviđeni za kaznu zatvora, a ne dugotrajnog zatvora.

Posebno pooštrenje u mogućnosti osuda na kaznu dugotrajnog zatvora izvršeno je čl. 5. ZID Kaznenog zakona kojom je promijenjena dosadašnja norma čl. 53. st. 4. Kaznenog zakona. Na osnovi vrlo negativnih reakcija kako opće tako i stručne javnosti u odnosu na mlade počinitelje najtežih kaznenih djela i nemogućnost osude mlađih punoljetnika na kaznu dugotrajnog zatvora, zakonodavac je pristupio i ovoj izmjeni Kaznenog zakona. Ona se sastoji u drugačije normiranju ograničenja osuda na kaznu dugotrajnog zatvora i to samo u odnosu na maloljetne počinitelje kaznenih djela, dok je ovo ograničenje izostalo za mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela.

Naravno, i u ovom segmentu izvršene izmjene kaznenog zakonodavstva predstavljaju realno pooštrenje kaznenopravne represije uslijed čega i sam zakon možemo promatrati kao stroži u odnosu na važeći do 1. studenog 2006. godine. Stoga primjena ovih normi dolazi u obzir radi primjene samo u odnosu na kaznena djela počinjena nakon stupanja na snagu ZID Kaznenog zakona.

1.4. Promjene u odnosu na odredbe o ublažavanju kazne

Promjene kaznenog zakonodavstva u dijelu koji propisuje okvire za mogućnost primjene instituta ublažavanja zakonom propisane kazne za pojedino kazneno djelo realno, uz pojedine promjene u posebnom dijelu u odnosu na kaznenopravne okvire kazne za pojedina kaznena djela, predstavljaju najznačajniju izmjenu u smislu pooštrenja kaznenopravne represije. Same promjene rezultat su ranije istraživanja koje je provelo

Hrvatsko udruženje z a kaznene znanosti i praksu zajedno sa Akademijom pravnih znanosti, čiji rezultati su bili predmet posebne analize na našem XVII redovnom savjetovanju 2004. godine.

Upravo ovo istraživanje ukazalo je na izrazitu „dvojnost kolosijeka“ propisanih kazni za pojedina kaznena djela i kazni koje se realno izriču počiniteljima, neovisno o svim do sada vršenim promjenama kaznenopravnih okvira propisanih kazni za pojedina kaznena djela. U toj dvojnosti u pravili je prepoznavana „stroga ruka zakonodavca“ nasuprot tzv. „blage ruke suca“ koji je u stvarnom radu uvijek nastojao implementirati načelo potrebe ograničavanja kaznenopravne represije ne konkretnog počinitelja. Međutim, u tom samoograničavajućem postupanju sudac je, kako je to bilo vidljivo iz rezultata istraživanja u pravilu posezao za institutom tzv. sudskog ublažavanja kazne, pa čak i u situacijama kada su postojali uvjeti za primjenu tzv. zakonskog ublažavanja kazne te su konkretne kazne bile ublažavane da bi „ušle u kolosijek po sudovima uobičajenih kazni“ dominantno primjenom instituta sudskog ublažavanja kazni. Odgovor na ovako prepoznatu pojavu je promjena u odredbama o ublažavanju kazni, sa daljnjom posljedicom i na mogućnost primjene uvjetne osude, o čemu će biti govora u samom radu kasnije.

Prvi značajan iskorak koji je zakonodavac napravio u ovom dijelu je različitost određivanja zakonskog i sudskog ublažavanja kazne. Dok je sudsko ublažavanje kazne u svojoj definiciji ostalo nepromijenjeno⁹, pojam zakonskog ublažavanja kazne proširen je uvođenjem novog stavka¹⁰.

Koji su to slučajevi kada zakonodavac sam predviđa mogućnost kažnjavanja ispod zakonom propisanog minimuma za pojedino kazneno djelo? Prvenstveno to su predviđeni slučajevi obaveznog odnosno fakultativnog oslobođenja od kazni¹¹. U svim tim situacijama propisane granice ublažavanja kazne se ne moraju primjenjivati. Poseban slučaj za primjenu

⁹ „kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane“

¹⁰ „Blažu kaznu od propisane za određeno kazneno djelo sud može izreći i kada takvu mjeru kazne u granicama zakonskog ublažavanja predloži državni odvjetnik i s njom se okrivljenik suglasi“

¹¹ - Zakonom propisana mogućnost oslobođenja od kazne u općem dijelu KZ-a: čl. 29. st. 3.; čl. 33. st. 3.; čl. 34. st. 1.; čl. 36. st. 4.; čl. 37. st. 3.; čl. 59.;

- Zakonom propisana mogućnost oslobođenja od kazne u posebnoj dijelu KZ-a: čl. 125. st. 4.; 152. st. 3.; čl. 173. st. 8. ; čl. 187. st. 3.; čl. 199. st. 3.; čl. 210. st. 3.; čl. 216. st. 4.; čl. 279. st. 7.; 303. st. 4.; čl. 306. st. 3.; čl. 317. st. 4.; čl. 318. st. 4.; čl. 358.; čl. 364. st. 5.;

instituta zakonskog ublažavanja kazne su svi slučajevi kada zakon izrijekom predviđa mogućnost blažeg kažnjavanja¹². U primjeni ovog instituta sud je dužan voditi se ograničenjima u ublažavanju kazne kako ih je odredio zakonodavac.

Posebna novina koja istovremeno predstavlja praktično ograničenje u odnosu na dosadašnje stanje je drugačije vrednovanje smanjene ubrojivosti optuženika kao zakonskog osnova za ublažavanje kazne. Dok je dosadašnja norma predviđala svako smanjenje ubrojivosti kao zakonski osnov za moguće ublažavanje kazne, prepuštajući sudovima ocjenu hoće li primijeniti ovu normu i kada se radi već i o vrlo blagim oblicima smanjenja ubrojivosti, zakonodavac posljednjom izmjenom znatno pooštrava ove uvjete. Tako sada zakonski osnov za mogućnost blažeg kažnjavanja (zakonsko ublažavanje) u čl. 42 Kaznenog zakona ostaje samo smanjenje ubrojivosti za koje sud utvrdi da se radi o smanjenju ubrojivosti u znatnoj mjeri. Ovo ograničenje u praksi može otvoriti realan problem u odnosima vještaka psihijataru koji će svojim stručnim znanjem (nalaz i mišljenje) imati odlučujući utjecaj na određivanje mogućeg opsega ublažavanja kazne, ali istovremeno predstavljati obavezu sudu sa većom kritičnošću ocjenjuje prihvaća li nalaz i mišljenje vještaka i pitanje stupnja ubrojivosti optuženika ili će u tome dijelu, kako ne raspolaže sa dovoljno stručnog znanja, vršiti provjeru i po drugom vještaku.

Kako je već ranije istaknuto zakonodavac je uočivši rezultate ranije spomenutog istraživanja, a očito htijući ograničiti sudove u širini raspona kazni i to prvenstveno podizanjem minimuma kazni koje se realno izriču, ove okvire za ublažavanje kazne prilagodio različitosti zakonskog i sudskog ublažavanja kazne. Ova različitost kako je sada opisana u čl. 57. st. 4. Kaznenog zakona može se svesti na zajednički nazivnik time što je evidentno da je donja moguća granica kazne niža ako se radi o zakonskom ublažavanju kazne nego li kada je u primjeni samo sudsko ublažavanje kazne.

Usporedimo li tablicu mogućeg ublažavanja kazni kako je ona bila propisana do 1. studenog 2006. godine sa tablicom kako ju je zakonodavac sada propisao u čl. 57. st. 4. točka

¹² - zakonom propisana mogućnost blažeg kažnjavanja u općem dijelu KZ-a: čl. 25. st. 3.; čl. 29. st. 3.; čl. 33. st. 2.; čl. 38. st. 1.; čl. 42; čl. 46. st. 2.; čl. 57. st. 3.

- Zakonom propisana mogućnost blažeg kažnjavanja u posebnoj dijelu KZ-a: čl. 299. st. 4.; čl. 358.; čl. 364. st. 5.; čl. 367. st. 6.;

a/ do e/ Kaznenog zakona uočljivo je kako je podignuta donja granica sudskog ublažavanja kazne za teška i najteža kaznena djela te posebno potpuno isključenje osude na novčanu kaznu kao glavnu kaznu primjenom odredaba o ublažavanju kazne za kaznena djela za koja je posebnim dijelom predviđena samo kazna zatvora.

Kako praktično izgleda tablica čl. 57. st. 4. toč. a/ do e/ Kaznenog zakona u vezi razgraničenja zakonskog i sudskog ublažavanja:

PROPISANA KAZNA	GRANICE UBLAŽAVANJA	
	zakonsko	sudsko
- propisan maksimum do 3 godine ili - propisan maksimum do 5. godina, a minimum manje od 1. godine	do najmanje zakonske mjere zatvora ¹³	
propisan maksimum do 5. ili više godina, a minimum kazna od 1. godine	do najmanje 6 mjeseci zatvora	
propisan poseban minimum od 3. godine	do najmanje 1. godine	do najmanje 2. godine
propisan poseban minimum od 5. godine	do najmanje 2. godine	do najmanje 3. godine
propisan poseban minimum od 10. godine	do najmanje 3. godine	do najmanje 5. godine

1.5. Promjene u odnosu na mogućnost primjene uvjetne osude

Uvjetna osuda predstavlja najčešću sankciju koju izriču naši sudovi prema počiniteljima kaznenih djela, što je jasno vidljivo i prema podacima Državnog zavoda za statistiku¹⁴

¹³ isključena je mogućnost novčane kazne

¹⁴ Statističko izvješće 1309 iz 2006. godine

	1996	1997.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ukupno osuđenih	13328	12390	12243	16206	16466	16508	19040	22939	23851	21731
zatvor	1692	1503	1648	2082	2133	2032	2236	2529	2733	3106
bezuvtjetno	12,7	12,1	13,4	12,8	13,0	12,3	11,7	11,0	11,4	14,3
NK	2138	1937	1282	2100	2718	2885	3738	3863	3491	3040
bezuvtjetno	16,0	15,7	10,5	13,0	16,5	17,5	19,6	16,8	14,6	14,0
zatvor	9126	8553	8958	11315	10778	10640	11863	15256	16386	14732
uvjetno	69,8	70,1	74,2	70,8	66,8	65,5	63,5	67,5	69,4	68,2
NK	172	137	122	160	221	180	225	225	158	99
uvjetno	1,3	1,1	1,0	1,0	1,3	1,1	1,2	1,0	0,7	0,4

Posljednje zakonske izmjene dovode do ograničavanja mogućnosti primjene uvjetne osuda u odnosu na dosadašnju situaciju. Naime, dok je uvjetnu osudu bilo moguće primijeniti po dosadašnjim zakonskim okrivim i prema počiniteljima kaznenih djela za koja je zakonodavac propisao kaznu zatvora do deset godina, te pod daljnjim uvjetom da je u procesu individualizacije primijenjen institut ublažavanja kazne kojim je izrečena konkretna kazna do dvije godine zatvora, posljednja izmjena pooštava ovaj režim.

Pooštrenje se odnosi upravo na one počinitelje kaznenih djela za koja je zakonodavac propisao kaznu zatvora veću od pet godina, ali ne i veću od deset godina. I za takve počinitelje ostavljena je mogućnost primjene uvjetne osude u odnosu na kaznu koja bi im bila izrečena. Ova kazna ponovno ne smije biti dulja od dvije godine zatvora, ali zakonodavac sada traži da je sud do takve kazne došao primjenom odredaba o ublažavanju kazne, no ovo ublažavanje može biti isključivo primjenom odredaba o zakonskom ublažavanju.

Što to praktično znači?

To znači da se pojavljuje određeni katalog kaznenih djela za koja je do sada bilo moguće izreći i uvjetnu osudu, a prema posljednjim izmjenama sud to više neće moći učiniti ako ne postoje uvjeti za sudsko ublažavanje kazne. Prema tome osobito izražene olakotne

okolnosti na strani takvih počinitelja u odnosu na ova kaznena djela više ne omogućavaju sudu izricanje uvjetne osude¹⁵.

1.6. Promjene u odnosu na sigurnosne mjere

Promjena u kaznenom zakonodavstvu u odnosu na sigurnosne mjere odnosi se prvenstveno na duljinu njihove primjene.

Obavezno psihijatrijsko liječenje u svome maksimalnom trajanju produljeno je sa tri na pet godina, dok je sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti u svome maksimalnom trajanju produljena sa pet na deset godina.

Iako i ove promjene maksimalnih vremenskih dosegâ za izricanje sigurnosnih mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja i zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti predstavlja gotovo udvostručenje ovih rokova, najdrastičnija promjena odnosi se na produljenje roka za primjenu sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom. Osim općeg produljenja maksimalnog roka sa pet na deset godina u stavku 3. čl. 78. Kaznenog zakona, Novela Kaznenog zakona uvodi i novu normu za ovu sigurnosnu mjeru, ograničavajući njenu primjenu na počinitelja kaznenog djela protiv sigurnosti prometa koji je kaznenim djelom prouzročio smrt jedne ili više osoba. Pod zakonom propisanim uvjetima¹⁶ takvom počinitelju kaznenog djela sud sada može izreći sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilo zauvijek.

1.7. Promjene u odnosu na mogućnost oduzimanja imovinske koristi

Imovinska korist davno je prepoznata kao jedan od osnovnih pokretača kriminalne aktivnosti svih kaznenih djela sa elementima imovinske koristi, a osobito kod kaznenih djela povezanih sa organiziranim kriminalitetom. Iako je i ranije postojala kogentna norma da nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, voljom zakonodavca ovo

¹⁵ Isključena mogućnost primjene uvjetne osude bez zakonskog ublažavanja kazne: čl. 92.; čl. 97. st. 4.; čl. 124. st. 3.; čl. 140; čl. 146. st. 1.; čl. 147; čl. 149; čl. 188. st. 1. ; čl. 189. st. 2.i 3.; čl. 234. st. 2.; čl. 249. st. 2.; čl. 272. st. 3.; čl. 286. st. 2.; čl. 371. st. 3.;

¹⁶ „...ako, s obzirom na njegovu raniju osuđivanost za kaznena djela protiv sigurnosti prometa postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovno počiniti takvo kazneno djelo, ...“

oduzimanje moglo je biti rezultat samo konkretno dokazane kriminalne aktivnosti koja tvori obilježje određenog kaznenog djela. Sam teret dokaza, kao i u ostalim segmentima potrebe dokazivanja bio je na strani državnog odvjetnika.

Što nam donosi izmjena Kaznenog zakona?

Pitanje oduzimanja imovinske koristi u odnosu na pojedinca počinitelja kaznenog djela nije promijenjeno. Međutim, ako se radi o sumnji na pribavljenu imovinsku korist od strane „grupe ljudi ili zločinačke organizacije“, nakon posljednje izmjene pravila za utvrđivanje iste i njeno oduzimanje postaju drugačija.

Ova novina prvenstveno se odnosi na niže standarde koji moraju biti ostvareni da bi se određena imovina smatrala imovinskom korišću. Zakonodavac za utvrđenje da se radi o imovinskoj koristi, ako je ona povezana sa kaznenim djelo počinjenom u grupi ili od strane zločinačke organizacije se zadovoljava a/ vremenskom povezanošću s počinjenim kaznenim djelom, b/ osnovanom sumnjom („osnovano se može smatrati“) da korist potječe od tog kaznenog djela i napokon c/ da se zakonito podrijetlo te imovine ne može utvrditi.

Dakle zakonodavac više ne traži dokazanost (potpunu izvjesnost) da imovina potječe od određenog kaznenog djela već se zadovoljava samo vremenskom povezanošću i osnovanom sumnjom da je ista korist rezultat kriminalnog djela i što je najznačajnije nemogućnošću utvrđenja da imovina ima zakonitu osnovu stjecanja. Upravo u tome dijelu, kako je za prvu premisu dostatna osnovana sumnja, za otklanjanje ove druge pretpostavke u utvrđivanju radi li se o imovinskoj koristi koju će država oduzeti, upravo osobe od kojih bi se ta imovina imala oduzeti morati će dokazivati zakonitost njenog stjecanja i time pokušati otkloniti osnovanu sumnju da ona potječe od kriminalne aktivnosti grupe ili zločinačke organizacije.

Prema osobnom mišljenju ova promjena u novim normama kaznenog zakonodavstva predstavlja najznačajniju doktrinarnu promjenu relativizirajući pitanje tereta dokaza, osim kod kaznenog djela klevete i kod svih kaznenih djela počinjenih od strane grupe ili zločinačke organizacije kada se pojavljuje pitanje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

1.8. Promjene u odnosu na značenje izraza

U članku 89. Kaznenog zakona zakonodavac je radi određenog i jedinstvenog načina tumačenja pojmova koji se koriste u Kaznenog zakona dao definicije određenih pojmova. Posljednja novela intervenira u ovaj članak samo kroz dvije izmjene, što je naizgled malo, ali u praksi će zahtijevati značajnije tumačenje od strane primjenjivača zakona.

U definiranju pojma članova obitelji, koji dio je ugrađen u tekst zakona Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona objavljenim u Narodnim novinama 129/00 od 22. prosinca 2000. godine. Ova izmjena obrazlagana je upravo potrebom jasnijeg definiranja tko su to članovi obitelji, a koji pojam se izrijekom spominje u pet članaka Kaznenog zakona¹⁷.

Druga izmjena iako ima svoj odraz u posebnom dijelu kaznenog zakona i do sada je bila u praktičnoj upotrebi i bez posebnog definiranja pojma u samom tekstu Kaznenog zakona. Radi se naime o definiranju pojma „zločina iz mržnje“, što je uvedeno kao kvalifikatorno obilježje samo u kazneno djelo teškog ubojstva (čl. 91 toč. 6 Kaznenog zakona).

I dosadašnja sudska praksa uvažavala je i posebno tretirala kao otegotnu okolnost motiv mržnje za počinjenje kaznenog djela. Ovako određenim definiranjem pojma sudovima je nametnuta dodatna obaveza utvrđenja i dokazivanja da se mržnja koja je bila motiv za počinjenje kaznenog djela (većina kaznenih djela počinjenih sa namjerom i usmjerenih ka nekoj određenoj osobi motivirana je mržnjom) posebno utvrđuje u okvirima zakonom utvrđene definicije „zločina iz mržnje“.

2. Izmjene u Posebnom dijelu Kaznenog zakona

Izmjene koje je zakonodavac izvršio posljednjom izmjenom u posebnom dijelu Kaznenog zakona možemo razvrstati u pet osnovnih kategorija. To su:

1. promjene koje se odnose na izmjene i dopune opisa pojedinih kaznenih djela

¹⁷ čl. 170.; čl. 208.; čl. 215a.; čl 241 i čl. 338 Kaznenog zakona

2. promjene kojima je povišena minimalna kazna za određena kaznena djela
3. promjene kojima je povišena maksimalna kazna za određena kaznena djela
4. promjene kojima su povišeni minimumi i maksimumi određenih kaznenih djela
5. promjene kojima je propisana kazna ublažena

Kako svaka od ovih promjena može biti predmet samostalne analize, u ovom članku ograničiti ću se samo na tabelarni prikaz izmjena sa naznakom karakteristika izvršene izmjene.

2.1. promjene koje se odnose na izmjene i dopune opisa pojedinih kaznenih djela

Redni broj	naznaka članka	karakter izmjene
1.	čl. 91 toč. 7. i 8. KZ-a	uvodi dva nova oblika kvalifikatornog obilježja
2.	čl. 102 KZ-a	drugačije određuje ovlaštenog tužitelja – državnog odvjetnika za kazneno djelo tjelesne ozljede na štetu djeteta
3.	čl. 105. st. 2. i 3. KZ-a	stavak 2. izmijenjen, a stavak 3. novota
4.	čl. 129. st. 4. KZ-a	drugačije određuje ovlaštenog tužitelja i potrebu prijedloga za progon
5.	čl. 151a KZ-a	potpuno novo kazneno djelo
6.	čl. 175. st 4. KZ-a	novi oblik počinjenja kaznenog djela
7.	čl. 201. st. 3. i 4. KZ-a	novi oblik počinjenja kaznenog djela
8.	čl. 222. st. 3. KZ-a	izmijenjeno objektivno obilježje kaznenog djela
9.	čl. 241. st. 1-4 KZ-a	izmijenjen u cijelosti dosadašnjim tekst zakona
10.	čl. 242. st. 4. i 7. KZ-a	drugačiji tekst u st. 3. dok je u stavku 7. izvršen dodatak i u odnosu na doktora stomatologije
11.	čl. 259. st. 1. KZ-a	dodatak obilježja kaznenog djela
12.	čl. 281. st. 1. KZ-a	novi stavak utvrđuje strožu odgovornost odgovorne osobe
13.	čl. 286. st. 1. i 2. KZ-a	u stavku 1. pojam „drugi“ određen kao „druga pravna ili fizička osoba“, a st. 2. novi kvalifikatorni element
14.	čl. 291. st. 1. i 2. KZ-a	st. 1. daje drugačiji opis kaznenog djela, a st. 2. neodređeni pojam „šteta velikih razmjera“ zamijenjena pojmom „znatne imovinske štete“
15.	čl. 298 KZ-a	drugačija normativna regulativa za cjelokupno kazneno djelo
16.	čl. 305 a KZ-a	ново kazneno djelo
17.	čl. 318. st. 1. KZ-a	drugačiji opis
18.	čl. 337. st. 1. KZ-a	pojam „drugi“ određen kao „druga pravna ili fizička osoba“

Usporedbom ranijih tekstova izmijenjenih pravnih normi sa novima uočljivo je da su ove izmjene u tekstu zakona rezultat normativnih usklađenja sa pojedinim međunarodnim obavezama koje je preuzela Republika Hrvatska odnosno da su rezultat boljeg opisivanja volje zakonodavca u odnosu na opisivanje ponašanja koje želi sankcionirati. Također, kod pojedinih kaznenih djela radi se o uvođenju novih kvalifikatornih elemenata ili čak potpuno novih kaznenih djela.

2.2. promjene kojima je povišena minimalna kazna za određena kaznena djela

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
1.	91.	Teško ubojstvo	najmanje 8 godina ili dugotrajni zatvor	najmanje 10 godina ili dugotrajni zatvor
2.	92.	Ubojstvo na mah	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
3.	96.	Sudjelovanje u samoubojstvu stavak 4.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
4.	99.	Teška tjelesna ozljeda stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 8 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina
5.	100.	Tjelesna ozljeda na mah stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
6.	101.	Tjelesna ozljeda iz nehaja stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
7.	104.	Nepružanje pomoći stavak 1.	NK do stopeideset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
8.	105.	Napuštanje nemoćne osobe stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
9.	125.	Otmica stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
10.	128.	Prisila stavak 1.	NK do stopeideset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
11.	129.	Prijetnja stavak 1. stavak 3.	- NK do stopeideset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci - od 3 mj. do 3 godine	- NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci - od 6 mj. do 3. godine
12.	130.	Povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka stavak 1.	NK do stopeideset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
13.	132.	Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne stavak 1.	NK do stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
14.	133.	Nedozvoljena uporaba osobnih podataka stavak 1.	NK do stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
15.	134.	Povreda mira pokojnika stavak 1.	NK do sto dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
16.	139.	Otmica najviših državnih dužnosnika	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
17.	141.	Protudržavni terorizam	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
18.	143.	Diverzija	najmanje 3 godine	najmanje 5 godina
19.	145.	Objavljivanje sadržaja državne ili vojne tajne stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina
20.	155.	Kažnjavanje za najteže oblike k. d. protiv RH stavak 2.	najmanje 5 godina	najmanje 10 godina
21.	169.	Međunarodni terorizam stavak 1. stavak 4.	najmanje 3 godine najmanje 5 godina	najmanje 5 godina najmanje 10 godina
22.	173.	Zloupotreba opojnih droga stavak 3. stavak 4. stavak 5.	najmanje 3 godine ili dugotrajni zatvor od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	najmanje 5 godina od 1 do 5 godina od 1 do 5 godina
23.	174.	Rasna i druga diskriminacija stavak 4.	NK ili od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 godine
24.	179.	Otmica zrakoplova ili broda stavak 1.	najmanje 1 godina	najmanje 3 godine
25.	180.	Morsko i zračno razbojništvo stavak 1.	najmanje 1 godina	najmanje 3 godine
26.	188.	Silovanje stavak 1.	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
27.	189.	Spolni odnošaj s nemoćnom osobom stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 1 do 8 godina od 1 do 10 godina od 1 do 10 godina	od 3 do 8 godina od 3 do 10 godina od 3 do 10 godina
28.	190.	Prisila na spolni odnošaj	od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina
29.	191.	Spolni odnošaj zlouporabom položaja stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5. godina
30.	192.	Spolni odnošaj s djetetom stavak 5.	najmanje 5 g. ili dugotrajni zatvor	najmanje 8 g. ili dugotrajni zatvor
31.	194.	Zadovoljenje pohote pred djetetom	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
32.	195.	Podvođenje stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
33.	197.a	Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
34.	208.	Kršenje obiteljskih obveza stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
35.	209.	Povreda dužnosti uzdržavanja stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
36.	212.	Napuštanje djeteta	od 6 mj. do 3 godine	od 1 do 3 godine
37.	213.	Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
38.	215.	Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta ili maloljetne osobe stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
39.	215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
40.	216.	Krađa stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK do stope deset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	od 3 mj. do 3 godine NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
41.	220.	stavak 2. stavak 5.	NK do sto dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do tri mjeseca NK do stope deset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do tri mjeseca NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
42.	221.	stavak 1.	NK do stope deset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
43.	222.	stavak 1.	NK do stope deset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
44.	224.	Prijevara stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
45.	226.	Zloupotreba čeka i kreditne kartice stavak 1.	NK do stope deset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
46.	230.	Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača stavak 4.	NK do sto dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
47.	234.	Iznuda stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
48.	235.	Ucjena stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina od 3 do 10 godina
49.	238.	Prenošenje zarazne bolesti stavak 3.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
50.	242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
51.	244.	Nadriliječništvo stavak 1.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
52.	245.	Pripravljanje i proizvodnja štetnih sredstava za liječenje stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
53.	246.	Nesavjesno postupanje pri pripremanju i izdavanju lijekova stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
54.	247.	Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
55.	248.	Nesavjesni pregled mesa za prehranu stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
56.	249.	Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi stavak 3.	od 6 mj. do 5 godina	od 1 do 5 godina
57.	250.	Onečišćenje okoliša stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
58.	254.	Ugrožavanje okoliša napravama stavak 2..	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
59.	255.	Prenošenje zaraznih bolesti životinja i bilja stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
60.	257.	Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
61.	258.	Protuzakoniti lov stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
62.	259.	Protuzakoniti ribolov stavak 2.	NK do stope deset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
63.	260.	Mučenje životinje stavak 1. stavak 3.	NK do stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci NK do sto dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do tri mjeseca	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci NK ili kaznom zatvora do tri mjeseca
64.	270.	Nesudjelovanje u otklanjanju opće opasnosti	NK do sto dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do tri mjeseca	NK ili kaznom zatvora do tri mjeseca
65.	272.	Izazivanje prometne nesreće stavak 3.	od 1 do 10 godina	od 3 do 10 godina
66.	291.	Nesavjesno gospodarsko poslovanje stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine od 6 mj. do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 1 do 5 godina
67.	294.b	Davanje mita u gospodarskom poslovanju stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
68.	301.	Pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
69.	308.	Izigravanje zabrana iz sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude stavak 1.	NK do stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
70.	309.	Prisila prema pravosudnom dužnosniku stavak 2.	NK do stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci
71.	311.	Krivotvorenje isprave stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina
72.	312.	Krivotvorenje službene isprave stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
73.	315.	Ovjeravanje neistinitog sadržaja stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 godina od 3 mj. do 5 godina	od 6 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina
74.	317.	Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti stavak 1. st. 3. u vezi st. 1.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine
75.	318.	Napad na službenu osobu stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine od 6 mj. do 3 godine

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
76.	321.	Pozivanje na otpor stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
77.	322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina stavak 2.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
78.	324.	Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenog spisa stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
79.	327.	Uništavanje ili prikrivanje arhivske građe stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
80.	335.	Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari stavak 1.	NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine
81.	336.	Sudjelovanje u grupi koja počini kazneno djelo stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina	od 6 mj. do 5 godina od 1 do 10 godina
82.	337.	Zlouporaba položaja i ovlasti stavak 1. stavak 2. stavak 3.	NK ili do 3 godine od 3 mj. do 5 godina od 6 mj. do 5 godina	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godina od 1 do 5 godina
83.	348.	Davanje mita stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 3 godine
84.	360.	Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe stavak 5.	NK do sto pedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	NK ili kaznom zatvora do šest mjeseci

Već ovaj tabelarni prikaz ukazuje na način kako je zakonodavac ostvarivao svoje htijenje pooštrenja kaznenih okvira koji bi bili primjenjivani od strane sudova. Kod čak 84. kaznena djela zakonodavac je izvršio intervenciju u minimalno propisanu kaznu tako da je podigao taj minimum. Ovu izmjenu međutim, kako je već ranije istaknuto nužno treba dovesti u vezu sa ranije opisanim izmjenama općeg dijela Kaznenog zakona i to prvenstveno sa odredbama o ublažavanju. Pri tome posebno mislim na nemogućnost osude na novčanu kaznu, pa niti primjenom odredaba o ublažavanju, ako ona nije više propisana u posebnom dijelu.

2.3. promjene kojima je povišena samo maksimalna kazna za određena kaznena djela

Ovih kaznenih djela je znatno je manje i to upravo obzirom na dosadašnja iskustva da promjena u sferi maksimalnih kazni ne dovodi i do pooštrenja u stvarnim osudama već se u pravilu radi o apstraktnim pooštrenjima samo u normativnom dijelu. Promjene koje su sada izvršene ipak će imati svoj odraz i u praktičnoj primjeni obzirom na promjene i u općem dijelu Kaznenog zakona, kako u dijelu odredaba o ublažavanju kazne tako i u dijelu odredaba o mogućnosti primjene uVjetne osude, o čemu je u tekstu članka bilo govora ranije.

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
1.	114.	Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	NK ili do 1 godine	NK ili do 3 godine
2.	115.	Povreda prava na zdravstvenu i invalidsku zaštitu	NK ili do 1 godine	NK ili do 3 godine
3.	192.	Spolni odnošaj s djetetom stavak 4.	najmanje 5 g.	najmanje 5 g. ili dugotrajni zatvor
4.	271.	Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti stavak 2.	od 3 do 12 godina	najmanje 3 godine

2.4. promjene kojima je povišena minimalna i maksimalna kazna za određena kaznena djela

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
1.	173.	Zlouporaba opojnih droga stavak 2.	od 1 do 12 godina	najmanje 3 godine
2.	192.	Spolni odnošaj s djetetom stavak 1. stavak 2.	od 1 do 8 godina najmanje 3 godine	od 3 do 12 godina najmanje 5 godina ili dugotrajni zatvor najmanje 3 godine
3.	195.	stavak 3. Podvođenje stavak 1. stavak 4. stavak 5. stavak 6.	od 1 do 10 godina od 3 mj. do 3 godine od 1 do 8 godina od 3 mj. do 3 godine od 1 do 10 godina	od 1 do 5 godina najmanje 3 godine od 1 do 5 godina najmanje 5 godina

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
4.	197.	Upoznavanje djece s pornografijom stavak 1.	NK ili do 1 godine	od 6 mj. do 3 godine
5.	215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
6.	233.	Lihvarski ugovor stavak 1. stavak 2.	NK ili do 1 godine NK ili do 1 godine	od 1 do 3 godine od 1 do 3 godine
7.	240.	Nesavjesno liječenje stavak 1. stavak 2.	NK ili do 2 godine NK ili do 2 godine	od 3 mj. do 3 godine od 3 mj. do 3 godine
8.	241.	Samovoljno liječenje stavak 1. stavak 2.	do 150 d.d. ili do 6 mj. NK ili do 1 godine	6 mj. do 3 godine 6 mj. do 3 godine
9.	242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela stavak 4.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
10.	243.	Nepružanje medicinske pomoći	NK ili do 2 godine	od 6 mj. do 3 godine
11.	273.	Nepružanje pomoći osobi koja je teško tjelesno ozlijeđena u prometnoj nesreći stavak 1. stavak 2.	NK ili do 1 godine NK ili do 3 godine	od 3 mj. do 3 godine od 6 mj. do 5 godine
12.	294.a	Primanje mita u gospodarskom poslovanju stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godina od 3 mj. do 3 godine	od 1 do 8 godina od 6 mj. do 5 godina
13.	304.	Sprječavanje dokazivanja stavak 2.	NK ili do 1 godine	od 3 mj. do 3 godine
14.	322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina stavak 1.	do 150 d.d. ili do 6 mj.	NK ili do 1 godine
15.	336.	Sudjelovanje u grupi koja počini kazneno djelo stavak 1.	od 3 mj. do 3 godine	od 6 mj. do 5 godina
16.	347.	Primanje mita stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 godine od 3 mj. do 3 godine	od 1 do 8 godina od 6 mj. do 5 godina

Kako je to vidljivo iz ove tablice, kazne su povišene u minimumu i maksimumu posebno propisanom uz pojedina kaznena djela samo kod 25. kaznenih djela. Ovo je daljnja

potvrda da je volja zakonodavca bila promjena samo donjih kaznenih okvira kažnjavanja za pojedina kaznena djela, a promjene u gornjim okvirima zapriječene kazne iznimka su.

2.5. promjene kojima je dosada propisana kazna za kazneno djelo ublažena.

Ovakvih kaznenih djela je najmanje tj. nalazimo ih svega 4. i sva su pozicionirana u glavu protiv časti i ugleda. Izmjena kaznenih okvira kod ovih kaznenih djela rezultat je intervencije Vlade Republike Hrvatske amandmanom na tekst koji se već nalazio pred zastupnicima u zakonodavnom tijelu. Ona je odraz htijenja onemogućavanja da predstavnici prvenstveno medija za ovakva kaznena djela budu osuđeni kaznom zatvora, pa makar i inom na koju je primijenjena uvjetna osuda. Ovu izmjenu kaznenih okvira treba povezati i sa izmjenom u općem dijelu Kaznenog zakona koji za ova kaznena djela uvodi prisilnu naplatu novčane kazne te onemogućava supletorni zatvor¹⁸ određujući da će kazna koja se ne može naplatiti niti prisilnim putem izvršiti zamjenom iste sa sankcijom rada za opće dobro na slobodi.

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
1.	199.	Uvreda stavak 1. stavak 2.	novčanom kaznom do sto dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do tri mjeseca novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	novčanom kaznom do sto dnevni dohodaka novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka
2.	200.	Kleveta stavak 1. stavak 2.	novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine	novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka novčanom kaznom
3.	201.	Iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika stavak 1. stavak 2.	novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine kaznom zatvora od šest mjeseci do jedne godine	novčanom kaznom novčanom kaznom

¹⁸ da li u potpunosti???

Redni broj	Članak	Kazneno djelo	Kazneni zakon	kazna nakon izmjene
4.	202	Predbacivanje kaznenog djela stavak 1. stavak 2.	novčanom kaznom do sto dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do tri mjeseca novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci	novčanom kaznom do sto dnevni dohodaka novčanom kaznom do stopedeset dnevni dohodaka

Umjesto zaključka

Izvršene izmjene u kaznenom zakonodavstvu čine jedinstvenu cjelinu kako u odnosu na međunarodne obaveze Republike Hrvatske da svoje kazneno zakonodavstvo prilagodi sa međunarodno preuzetim obavezama, ostvarenje htijenja izvršene i zakonodavne vlasti u odnosu na strogost ili ne strogost u izricanju konkretnih kaznenih sankcija te bolje određivanje pojmova koji se žele sankcionirati kao kazneno djelo.

Dio koji se i kod ove izmjene objektivno ostao bez da se ozbiljnije zakonodavac pozabavio tom problematikom je pitanje opisa zakonskih normi koja se odnose na gospodarski kriminalitet. Osobno nalazim da je i nadalje zakonski opis normi gospodarskog kriminaliteta preživljen i više odgovarajući vremenu društvenog vlasništva nego li je to tržišna privreda u kapitalističkom gospodarskom okruženju. Točna je tvrdnja istaknuta u prijedlogu zakon da bi ozbiljnija intervencija u zakonske opise pojedinih kaznenih djela mogla dovesti do prekida kontinuiteta i moguće prividne dekriminalizacije u odnosu na pojedine kaznene postupke koji su sada u tijeku. Međutim ovu kiselu jabuku zakonodavac će morati zagristi kad-tad i svako vremensko prolongiranje te izmjene osobno nalazim lošijim nego li bi bilo ovakvo usklađivanje normi gospodarskog kriminaliteta sa stvarnošću.

Stoga posljednje izmjene Kaznenog zakona mogu biti okarakterizirane dominantno kao pooštrenje kaznenopravnih okvira za određena kaznena djela u skladu sa htijenjem izvršene i zakonodavne vlasti, a samo pooštrenje provedeno je na način da sudska vlast sada neće biti mogućnosti nastaviti „svojim kolosijekom“ kažnjavanja, obzirom da su promijenjeni okviri u sferi minimuma kazni uz pojedine izmjene u općem dijelu Kaznenog zakona.

Kakav odraz će ovakva izmjena kaznenih okvira imati na pitanja u okvirima izvršenja kaznenih sankcija ostaje daljnje otvoreno pitanje, obzirom na realitet već sadašnje preopterećenosti zatvora u Republici Hrvatskoj sa jedne strane te sa druge strane načelo protivljenje penologa kratkim vremenskim kaznama zatvora kao kontraproduktivnim. Hoće li ova izmjena oživjeti druge mogućnosti sankcioniranja nedopuštenih ponašanja sankcijama koje nisu kazna ostaje tek za kao otvoreno pitanje za budućnost.